

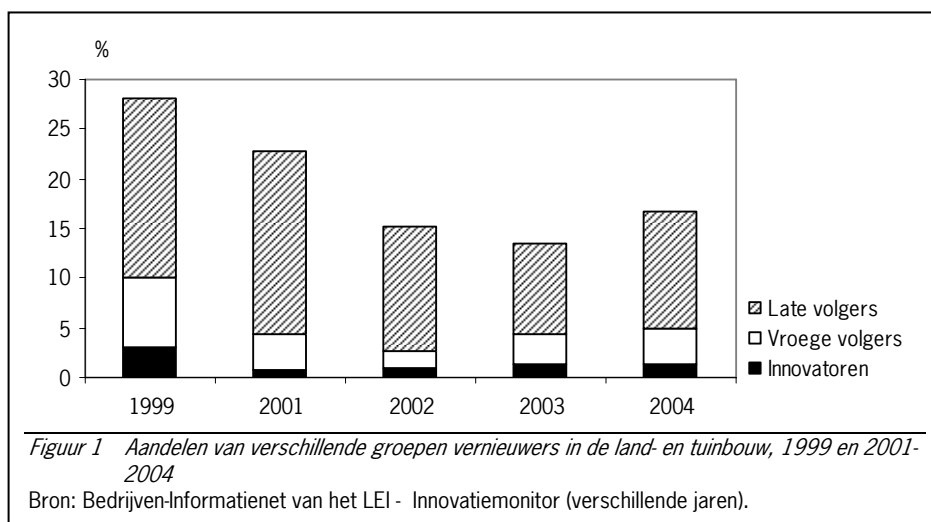
INNOVATIE: ONTBREKEN FINANCIERING BELANGRIJKSTE BELEMNERING

Michiel van Galen

Innovaties door bedrijven spelen een steeds belangrijkere rol bij het behouden en verbeteren van de concurrentiekracht van de agrarische sector, met name in het licht van de toegenomen concurrentie van buitenlandse producenten. Innovatie is de introductie van nieuwe ideeën, producten, diensten of methoden. De vernieuwingen kunnen zowel betrekking hebben op technische eigenschappen van producten of processen, als op de organisatie en marketingactiviteiten van een bedrijf. Aangezien de laatste vorm van innovatie doorgaans lastig meetbaar is, ligt de nadruk in veel onderzoek op technische innovaties. Het LEI houdt al enkele jaren de Innovatiemonitor-enquête onder circa 800 tot 900 bedrijven die deelnemen aan het Bedrijven-Informatienet. De resultaten uit deze enquête geven informatie over het aantal bedrijven met technische vernieuwingen in de afgelopen jaren en over belemmeringen voor innovaties waargenomen door de respondenten.

Ontwikkeling

In de jaren 2002 en 2003 blijkt er veel minder geïnnoveerd te zijn dan in de periode daarvoor. Waar in 1999 nog ruim 28% van de bedrijven op één of andere manier vernieuwd heeft in het productassortiment of de technische productiemiddelen, was dat in 2003 teruggelopen tot 13,5%. In 2004 was echter weer sprake van een stijging van het aantal vernieuwers tot 16,7% (figuur 1). De daling van het aantal vernieuwers tussen 1999 en 2003 is een fenomeen dat in vrijwel alle sectoren van de Nederlandse economie heeft plaatsgevonden. Dit blijkt uit de zogenaamde CIS-enquêtes die door het CBS worden afgenomen bij bedrijven met meer dan 10 werknemers. Een mogelijke reden hiervoor is dat in economisch slechte tijden de verwachte netto contante waarde van een investering lager is en bedrijven en banken terughoudend zijn met het aangaan van grote financiële verplichtingen.

Innovatoren en volgers

Vernieuwers zijn in te delen naar de mate van nieuwheid van de doorgevoerde innovatie. Streng genomen zijn alleen producten en processen die voor het eerst in een bepaalde sector of een bepaald land worden ingevoerd echte innovaties. Bedrijven met een dergelijke innovatie worden hier innovatoren genoemd. Dit zijn doorgaans slechts enkele procenten van de totale populatie (figuur 1). Een bredere maatstaf van innovativiteit is het aantal bedrijven dat in een bepaald jaar een technische vernieuwing heeft doorgevoerd. Deze groep bestaat uit de innovatoren, de vroege volgers en de groep late volgers. Late volgers hebben een proces vernieuwing doorgevoerd die al door meer dan 25% van de collega-ondernemers in productie is

genomen. Voor de agrarische sector als geheel is ook het aantal bedrijven dat in een bepaald jaar een vernieuwing doorvoert die alleen voor dat betreffende bedrijf tot verbetering leidt, belangrijk. Vervangingsinvesteringen worden doorgaans niet tot de innovaties op bedrijven gerekend.

Belemmeringen voor innovatie

Ongeveer 5,5% van agrarische ondernemers hebben in 2004 innovatie overwogen maar deze uiteindelijk niet doorgezet. Bijna de helft van deze ondernemers geeft als belangrijkste redenen hiervoor aan een te laag rendement van een innovatie of het ontbreken van financieringsmogelijkheden. Andere belangrijke redenen om een innovatie niet door te zetten zijn regelgeving en bureaucratie (20%), waaronder het niet verkrijgen van vergunningen van gemeente of provincie. Het ontbreken van samenwerkingspartners en het afhaken van een partner wordt slechts door enkele ondernemers als belangrijke reden aangevoerd. Op de vraag naar mogelijke belemmeringen voor innovaties in een sector komt ongeveer hetzelfde beeld naar voren als op de vraag naar redenen voor niet-doorgevoerde innovaties. In de ogen van de boeren en tuinders zijn de kosten van innovaties in combinatie met het ontbreken van financiering de belangrijkste belemmering. Ook geeft nog ruim 70% van de agrariërs aan dat regelgeving en bureaucratie innovaties in de weg staan (figuur 2). Dit beeld is al enkele jaren redelijk constant. Opvallend is wel dat in 2004 ten opzichte van de periode 1995-1997 en 1999 meer ondernemers ontbrekende financieringsmogelijkheden noemen als belangrijk obstakel en minder belemmeringen worden ervaren met betrekking tot de afzetmarkt. Wellicht hangt dit samen met de steeds verdergaande schaalvergroting van bedrijven en daarmee samenhangende hogere investeringen.

